

~~a Pesti Központi Kerületi Bíróság mint elsőfokú eljáró bíróság útján~~ [Abtv. 53. § (2)

Alkotmánybíróság

1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 0 1 2 0 5 - 0 / 2022	
Érkezett: 2022 MÁJ 17.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 6 db	<i>lu'</i>

bekezdés]

Alulírott dr. T. Tóth Balázs ügyvéd

a mellékletként P1 szám alatt csatolt

meghatalmazás alapján

mint indítványozó (a továbbiakban:

Indítványozó) képviselőként eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény („Abtv.”) 27. §-a alapján a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság által hozott 56.Pf.636.847/2021/5. számú jogerős ítélettel, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az annak meghozása során alkalmazott, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 133/A. § (1) bekezdésével szemben az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

a) Az Abtv. 27. §-a alapján kérem, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék támadott ítéletét az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján – a Pesti Központi Kerületi Bíróság 36.P.86.109/2021/10/1. szám alatt hozott elsőfokú ítéletére is kiterjedő hatállyal – semmisítse meg, mivel azok sértik az Indítványozó Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésben elismert, a törvénysértő szabadságkorlátozással okozott kára megtérítéséhez való jogát, valamint – ezen alapjoggal összefüggésben – a XV. cikk (2) bekezdésben rögzített jogegyenlőségi követelményt.

b) Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kérem, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 133/A. § (1) bekezdését az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg, mivel az sérti az Indítványozó Alaptörvény IV. cikk (4)

bekezdésben elismert, a törvénysértő szabadságkorlátozással okozott kára megtérítéséhez való jogát, valamint – ezen alapjoggal összefüggésben – a XV. cikk (2) bekezdésben rögzített jogegyenlőségi követelményt.

Indítványomat az alábbiakra alapozom:

I. Tényállás

Az Indítványozóra szabálysértési bírságot szabnak ki, aki azt közmunkával megváltja

1. Az Indítványozóval szemben a Siklói Rendőrkapitányság Szabálysértési Hatóság 2019. február 12. napján jogerőre emelkedett 02805/33-1/2019. szabs. számú határozatával – egy általa megvásárolt személygépjármű tulajdonjoga megszerzése bejelentésének elmulasztására tekintettel – közúti igazgatási szabályok megsértése szabálysértés miatt 60.000 forint szabálysértési bírságot szabott ki. A határozat rendelkező részében a hatóság figyelmeztette az Indítványozót, hogy a pénzbírságot 72 óra közérdekű munkavégzéssel megválthatja, ehhez a fizetési határidő lejártát követő nyolc napon belül a munkaügyi központnál kell jelentkeznie, ha azonban egyiknek sem tesz eleget, a rendőrhatóság indítványt tesz az illetékes járásbíróságnak a pénzbírság 12 nap szabálysértési elzárásra átváltoztatására. A pénzbírság megfizetése határidejének utolsó napja 2019. március 14. volt, közérdekű munkára legkésőbb 2019. március 22-én jelentkezhetett az Indítványozó.
2. Az Indítványozó 2019. február 14-én megjelent a Baranya Megyei Kormányhivatal (BMKH) Sellyei Járási Hivatalánál, 2019. április 15-én pedig a BMKH Siklói Járási Hivatalánál közérdekű munkavégzésre, de munkát ekkor nem végzett. A második alkalommal jelölték ki kérésére számára foglalkoztatóként Gordisa Község Önkormányzatát. A nevezett önkormányzatnál ezt követően az Indítványozó a szabálysértési bírságot a 2019. május 6. és 2019. június 25. között elvégzett 72 óra közérdekű munkával ténylegesen meg is váltotta. A járási hivatal ugyanakkor – mint utóbb erre fény derült – az erről szóló, méghozzá a foglalkoztatótól származó igazolást vagy meg sem kapta a foglalkoztatótól vagy azt már ekkor megkapta ugyan, de azt tájékoztatási kötelezettségét nem teljesítve nem továbbította a szabálysértési hatóságnak, mindenesetre a bírság megváltásának megtörténtéről az ügyben eljáró ügyintéző(k)nek tudomása nem volt.

A hatóságok adminisztratív mulasztás miatt nem szereznek tudomást a megváltásról, így a bírságot a bíróság elzárásra változtatja és az elzárást az Indítványozó letölti

3. 2020. január 6-án a BMKH Siklói Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztálya – a tényleges helyzettel ellentétesen – értesítette a Siklói Rendőrkapitányság Szabálysértési Hatóságát a közérdekű munkakötelezettség elmulasztásáról, amely ez alapján indítványt tett a Pécsi Járásbíróságnak a meg nem fizetett pénzbírság szabálysértési elzárásra változtatására. A járásbíróság végzésben tájékoztatta az Indítványozót a rendőrhatalom indítványáról, a végzést 2020. január 27-én a címzett átvette, majd 2020. február 13-án a Pécsi Járásbíróság mint Központi Szabálysértési Bíróság 22.Szpá.241/2020/4. számú, nem fellebbezhető végzésével a kiszabott pénzbírságot 12 nap szabálysértési elzárásra változtatta át azzal, hogy ha a pénzbírság megfizetését az Indítványozó 8 napon belül igazolja, az átváltoztatást mellőzi.
4. A BMKH Siklói Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztálya 2020. január 2-án telefonon megkereste a gordisai önkormányzatot és a sellyei foglalkoztatási szervet, amelyek – tévesen, előbbi esetben vélhetően az önkormányzat vezetésében a munkavégzés óta beállt változásokkal (új polgármestert választottak a 2019 őszi önkormányzati választásokon a községben) is összefüggésben – úgy tájékoztatták, hogy az Indítványozó egyetlen óra közérdekű munkát sem végzett.
5. Az elzárás végrehajtására az Indítványozó önként nem jelentkezett. A Siklói Rendőrkapitányság Szabálysértési Hatósága 2020. május 13-án elővezetési határozatot hozott az Indítványozóval szemben, amit május 18-án megküldött a Sellyei Rendőrőrsnek az elővezetés foganatosítása céljából. A határozat rendelkező részében újra tájékoztatták az Indítványozót, hogy ha a pénzbírságot az elővezetés megkezdéséig vagy foganatosítása alatt bárki igazoltan megfizeti, az elővezetést vagy az elzárást nem lehet végrehajtani. Az elővezetés 2020. június 2-án sikertelen, június 3-án eredményes volt. A foganatosítás során az Indítványozó szóban jelezte az eljáró rendőröknek, hogy a közmunkát elvégezte, de a telefonon megkeresett foglalkoztatási szerv és önkormányzati foglalkoztató a fentiekkel egyezően ismételtlen ezt cáfoló nyilatkozatokat adott. Az Indítványozó ezek után 2020. június 3-14. napja között a 12 nap elzárást kitöltötte a [REDACTED] Intézetben.
6. Az átváltoztatásról szóló döntésről, illetve annak végrehajtásáról való késedelmes indítványozói tudomásszerzés értelmezéséhez érdemi – ugyanakkor természetesen bizonyítottság hiányában és a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályok alapján a támadott ítéletekben a bíróságok által nem mérlegelhető – körülmény, hogy az Indítványozó

e küldemények megérkezéséről és tartalmáról tudomása szerint azért nem értesült, mert azokat a bejelentett lakcímén élő, azonos nevű rokona vette át, aki ezekről nem tájékoztatta. Ez természetesen nem változtat azon a tényen, hogy a közérdekű munka elvégzését ő maga először az előállítást foganatosító rendőrök felé jelezte, azonban azon sem, hogy az átváltoztatás feltételeinek fennállását a szabálysértési eljárásban nem ő volt köteles bizonyítani.

A hibát az állami szervek érzékelik, a törvénytörő átváltoztató határozatot a bíróság hatályon kívül helyezi

7. 2020. július 9-én a BMKH Siklósi Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztályától feljegyzés érkezett a Siklósi Rendőrkapitányság Szabálysértési Hatóságához, amely szerint az Indítványozó a pénzbírságot 2019. május 6. és június 25. napja között a gordisai önkormányzatnál közérdekű munkával megváltotta, a munkavégzésről szóló igazolást a járási hivatal ügyintézője állítólag szekrénytakarítás közben találta meg. A rendőrkapitányság értesítette erről a Mohácsi Járási Ügyészséget, amely 2020. október 20-án perújítási kérelmet nyújtott be az Indítványozó javára a szabálysértési elzárásra történő átváltoztató döntés jogszabálysértő volta miatt, amelynek eredményeként a Pécsi Járásbíróság mint Központi Szabálysértési Bíróság 24.Szpá.6599/2020/2. számú végzésével az átváltoztató végzést annak törvénytörő tartalma miatt hatályon kívül helyezte, és az átváltoztatást mellőzte.

A jogellenes fogvatartás miatti indítványozói kártalanítási igényt a bíróságok első- és másodfokon is elutasítják

8. Az Indítványozó a Pécsi Járásbíróságra 2021. február 10-én érkezett keresetlevelében 250.000 forint kártalanítás iránt terjesztett elő követelést a 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabstv.) 133/A. § (1) és (4) bekezdése alapján a Magyar Állammal szemben. Személyiségi jogai súlyos megsértésére hivatkozott, ezek között arra, hogy a rendszeresen végzett alkalmi munkától 12 napig elzárt volt, a [REDACTED] apjával és az édesanyjukkal lakó kiskorú gyermekeit nem látogathatta, nem támogathatta, előtük rossz színben tűnt fel, holott évek óta nem került összetűzésbe a törvénnyel. Az alperes a kereset elutasítását arra hivatkozva kérte, hogy kártalanításnak szabálysértési elzárás miatt az eljárást megszüntető határozat esetén van helye, jelen esetben pedig a perújítási eljárást befejező végzés ilyen rendelkezést nem tartalmaz. Emellett azzal is érvelt, hogy az Indítványozó soha korábban

nem jelezte a közérdekű munka elvégzését, így kármegelőzési kötelezettségének nem tett eleget.

9. Az elsőfokú bíróság a keresetet teljes egészében elutasította, lényegében alaposnak találva az alperes azon hivatkozását, hogy a perbeli szabálysértési ügyben született perújítási határozat – minthogy az nem rendelkezett az eljárás megszüntetéséről – nem képezheti a Szabstv. 113/A. § (1) és (4) bekezdése szerinti igény alapját és a bíróságnak nincs módja a szabályok kiterjesztő értelmezésére, mivel „[a] jogalkotó egyértelműen meghatározta, hogy a bíróság milyen tartalmú rendelkezését, illetve az azon rendelkezéssel az elkövetőt ért mely hátrányt vagy előállt helyzetet kívánja kártalanítással ellensúlyozni [a Szabstv. 83. § (1) bekezdése sorolja fel az eljárás megszüntetésre alapot adó körülményeket], a jogértelmezés a jogalkotói céltól nem függetlenedhet”. Emellett ugyanakkor az elsőfokú bíróság felül is mérlegelte a szabálysértési hatóság által megállapított tényállást – mivel úgy látta, hogy az csak akkor kötötte volna, ha az rendelkezik az eljárás megszüntetéséről –, és azt is kimondta, hogy „álláspontja szerint az átváltoztatáskor, 2020. február 13-án annak feltételei fennálltak, hiszen az iratok kifejezetten azt támasztották alá, hogy a Szabstv. 12. § (2) bekezdése b) pontja szerinti akadály nem áll fenn, és a rendelkezésre állt adatok kifejezetten cáfolták a felperesi közérdekű munkavégzést”.
10. Az Indítványozónak – az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdésének, IV. cikk (4) bekezdésének és XV. cikk (2) bekezdésének sérelmére is alapozott – fellebbezése alapján született, jelen alkotmányjogi panasszal támadott jogerős ítélet az elsőfokú ítélet indokolását ugyan több ponton módosította, rögzítve azt, hogy a kártalanítási pert a szabálysértési ügyben hozott bírósági végzés alapján kell elbírálni, azonban az elsőfokú ítéletet annak érdemében a Fővárosi Törvényszék helybenhagyta. Ennek alapjaként – az elsőfokú bíróság álláspontjával tartalmilag azonosan – azt jelöli meg, hogy „a felperessel szemben perújítás folytán az eljárást nem szüntették meg, így a Szabs.tv. 133/A. § (1) bekezdése alapján nem áll fenn a kártalanítás feltétele”. E körben hivatkozik a Szabs.tv. Nagykommentár 133/A. §-hoz fűzött magyarázatra, amely alapján a jogerős ítélet alapján „egyértelműen megállapítható, hogy a kártalanítás a jogállamisághoz kapcsolódó az eljárás törvényességének elvét erősítő jogintézmény, ami az ártatlanul (jogsértő módon megállapított szabálysértési felelősség alapján) letöltött, elszenvedett elzárás, illetve ledolgozott közérdekű munka jóvátételére, kompenzálására szolgál”, míg a jelen ügyben „a felperes szabálysértési felelősségének megállapítását a perújítási eljárás nem érintette”. A jogerős ítélet szerint a Szabs.tv. 133/A. § (1) bekezdését nem indokolt kiterjesztően értelmezni, az pedig, hogy a bíróságok álláspontja szerint a kárigény az ügyben nem érvényesíthető a Szabstv. szerinti kártalanítás

útján, nem vezet az Alaptörvény jogellenes fogvatartással kapcsolatos kártalanításra és jogegyenlőségre vonatkozó rendelkezéseinek sérelmére.

II. Eljárási kérdések, befogadhatóság

Alaptörvényben foglalt jog sérelme, érintettség, jogorvoslati lehetőség hiánya az Abtv. 27. §-a szerinti kérelem vonatkozásában

11. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés az indítványozó Alaptörvényben foglalt jogát sérti és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette. Ugyanezen szakasz (2) bekezdés a) pontja alapján jogállástól függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt. Az Indítványozó a támadott határozattal elbírált ügy felpereseként járt el (az érvényesített igényt megalapozó szabálysértési eljárásban pedig elkövető volt).
12. A jogerős ítélet nyomán a jelen indítvány érdemi indokolásában kifejtetteknek megfelelően sérült az indítványozó Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésben foglalt, a jogellenes fogvatartás miatti kártalanításhoz való joga, valamint ezen alapjoggal összefüggésben a XV. cikk (2) bekezdésében elismert jogegyenlőség sérelme miatt alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetést is elszenvedett, mivel a támadott döntés megfosztotta, illetve a vele összevethető helyzetben lévő, szintén jogellenes fogvatartást elszenvedő más személyekhez képest kellő súlyú alkotmányos indok nélkül, őt hátrányosan megkülönböztetve zárta el a törvényellenesen elrendelt elzárás miatti kártalanítástól.
13. Jelen ügyben az Indítványozó tehát az alapulfekvő bírósági eljárásban fél (felperes) volt, rá a döntés rendelkezést tartalmaz, jogaira és kötelezettségeire kihat. A Fővárosi Törvényszék ítéletével szemben az ügyben további rendes jogorvoslati lehetőség nem áll a rendelkezésére.

Alaptörvényben foglalt jog sérelme, érintettség, jogorvoslati lehetőség hiánya az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti kérelem vonatkozásában

14. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Mint arra fentebb már utaltam, az

Indítványozó a támadott határozattal elbírált ügy felpereseként járt el, a támadott határozat pedig, ahogy az a tényállás összefoglalásából is kitűnik, a jogvita eldöntésének alapjaként hivatkozik a támadott, a szabálysértési elzárás miatti kártalanítás jogszabályi alapját meghatározó rendelkezésre.

15. A jogerős ítélet tartalmát a támadott jogszabályi rendelkezés határozza tehát meg, így annak alkalmazása nyomán a jelen indítvány érdemi indokolásában kifejtetteknek megfelelően sérült az indítványozó Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésben foglalt, a jogellenes fogvatartás miatti kártalanításhoz való joga, valamint ezen alapjoggal összefüggésben a XV. cikk (2) bekezdésében elismert jogegyenlőség sérelme miatt alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetést is elszenvedett, mivel a támadott döntés megfosztotta, illetve a vele összevethető helyzetben lévő, szintén jogellenes fogvatartást elszenvedő más személyekhez képest kellő súlyú alkotmányos indok nélkül, őt hátrányosan megkülönböztetve zárta el a törvényellenesen elrendelt elzárás miatti kártalanítástól.
16. A Fővárosi Törvényszék ítéletével szemben az ügyben további rendes jogorvoslati lehetőség nem áll a rendelkezésére.

Bírói döntést befolyásoló alaptörvény-ellenesség, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

17. Az Abtv. 29. § alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
18. Az Indítványozó ezzel kapcsolatban rámutat, hogy – ahogy arra az Alkotmánybíróság is számos döntésében felhívta a figyelmet – a törvénytelen szabadságelvonással összefüggő kártalanítás jogintézménye kiemelt jelentőségű garanciája a személyes szabadsághoz való jognak. Ahogyan azt a 3142/2013. (VII. 16.) AB határozat [18] bekezdése az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésének a szabálysértési elzárásra való értelmezése kapcsán rögzíti: „[n]em zárható ki azonban természetesen az, hogy az egyént alaptalanul, avagy törvénytelen módon fosztják meg szabadságától, ezért szigorú garanciális követelményként rögzíti az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése azt, hogy ilyen esetekben az elszenvedett sérelem orvoslásához joga van. A személyi szabadság alapjogának korlátozásával szembeni kritérium tehát az esetleges kártérítési igényre vonatkozó, törvényben rögzített eljárási rend szerinti hatékony jogérvényesítési lehetőség.” Az, hogy egy adminisztratív mulasztás miatt nyilvánvalóan – utóbb a foglalkoztatási és szabálysértési hatóság, majd az ügyészség és a bíróság által is rögzített módon – téves és törvénytelen szabadságelvonás az ezen alapvető

garanciák által érintett körbe tartozik-e vagy sem, ennek az alapjogkorlátozási kritériumnak a lényegét érintő, érdemi kérdés.

Határidő

19. Az Abtv. 30. § (1) bekezdés alapján jelen alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés, azaz az Ítélet kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani.
20. A Kúria döntését 2022. március 8. napján kézbesítették az Indítványozó részére, az alkotmányjogi panasz előterjesztésének törvényi határideje 2022. május 7. napja, tehát az Indítványozó jelen panasz benyújtásakor a törvényben foglalt határidőt megtartotta.

III. Az indítvány érdemi indokolása az Abtv. 27. §-án alapuló kérelem vonatkozásában

21. Az Indítványozó álláspontja szerint a jelen ügy alapját képező eljárásban a Szabstv. szerinti kártalanítási igényt annak ellenére utasították el a bíróságok, hogy az ügyben született – a jogerős döntés által el is ismert módon a kártalanítási per ténybeli alapját képező – szabálysértési perújítási végzésben rögzített tényállás egyértelműen rögzítette, hogy az Indítványozó által elszenvedett szabadságkorlátozás törvénysértő döntés eredményeként született meg. Ez a konkrét ügyben ténylegesen, de – minthogy a Szabstv. 133/A. § szó szerinti értelmezése valóban erre az eredményre vezet – általánosságban is azzal az eredménnyel jár, hogy a szabálysértési eljárásban elzárássá átváltoztatott szabálysértési bírság esetében nem biztosított a rendkívüli jogorvoslattal megállapított módon törvénysértően letöltött elzárás miatti, a kártalanítás útján megvalósuló kompenzáció abban az esetben, ha „csak” maga az átváltoztatás volt törvénysértő. A szabálysértések döntő többsége, így az ügyben elkövetett szabálysértés esetén is igaz az, hogy azok elzárással nem büntethetők, így ezek esetében az átváltoztatás mint egy szabadságelvonással egyébként nem fenyegetett jogellenes cselekmény kisebb súlyú, pénzbeli szankciója kikényszerítésének végső biztosítékául szolgál. Ebben a körben, azaz a Szabstv. XXIII. fejezetében pőnalizált, jelenleg 16 súlyosabb szabálysértésen kívül minden más szabálysértés esetében annak, hogy az átváltoztatás törvényes feltételei fennállnak-e, ugyanolyan elvi jelentősége van, mint annak, hogy az elkövető szabálysértési felelőssége megállapítható-e az adott cselekményért, hiszen itt a személyes szabadság korlátozását nem közvetlenül a cselekmény elkövetése, hanem a kiszabott bírság megfizetésének elmulasztása vonja maga után.

22. Az Indítványozó álláspontja szerint a Fővárosi Törvényszék jogerős ítélete azért alaptörvény-ellenes, mert (i) az az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésével foglaltakkal ellentétben nem biztosítja a törvényellenes szabadságkorlátozással okozott kár megtérítését, illetve (ii) ezen alapjog tekintetében a XV. cikk (2) bekezdésében elismert jogegyenlőség sérelmére is vezet azáltal, hogy az elzárással nem büntethető szabálysértést elkövető, szintén törvénysértő átváltoztatással érintett más személyekkel szemben a szabályozás alkotmányos rendeltetéséből nem következő hátrányt szenved el.

ad (i) az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésének sérelme

23. Az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való alapjogot elismerő alkotmányos rendelkezésben, két másik, a személyi szabadsághoz kapcsolódó eljárási garanciát követően azt rögzíti, hogy „[a]kinek szabadságát alaptalanul vagy törvénysértően korlátozták, kárának megtérítésére jogosult”. A rendelkezés nem korlátozza a követelmény érvényesítését a büntetőeljárásokra, így azt – ahogyan ezt a fentebb már hivatkozott 3142/2013. (VII. 16.) AB határozat is egyértelművé teszi – a szabálysértési eljárásban kiszabott, illetve ott szabálysértési bírságból átváltoztatott elzárásra mint a személyi szabadságot korlátozó büntetésre is alkalmazni kell.
24. Az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése végrehajtásának eszköze a szabálysértési elzárás vonatkozásában a Szabstv. 133/A. §-a szerinti kártalanítás. Ezt az összefüggést és a büntetőjog analóg jogintézményével való szoros kapcsolatot a már megfizetett, de alaptalanak bizonyult pénzbeli szankciók utólagos rendezésére szolgáló visszafizetéssel együtt beiktató 2013. évi XCIII. törvény miniszteri indokolása is egyértelművé teszi: „Az Alkotmánybíróság 38/2012. (XI. 14.) és 39/2012. (XII. 6.) AB határozataival összefüggésben merült fel, hogy a Szabs. tv. nem szabályozza azt a büntetőeljárásban ismert jogintézményt, miszerint a befizetett pénzbírság, helyszíni bírság, szabálysértési költség visszafizetésének meghatározott feltételekkel helye van. Szintén hasonlóan a büntetőeljáráshoz, ugyancsak indokolt megteremteni a kártalanítás jogintézményét a szabálysértési eljárásban az elzárás, illetve a közérdekű munka vonatkozásában.”
25. Az ügyben a jogkérdés alapját adó azon korlátozásra, amely szerint a szabálysértési elzárás miatti kártalanításnak csak az eljárás rendkívüli jogorvoslattal való megszüntetése esetén, a szabálysértési felelősség megállapításának hiányában lenne helye, az ügyben eljáró bíróságok tudatos és elvi alapon nyugvó jogalkotói mérlegelés eredményeként tekintettek. A büntetőeljárási kártalanításnak a jogerősen elrendelt személyi szabadságot korlátozó büntetések rendkívüli jogorvoslattal való felülvizsgálatát szabályozó, a büntetőeljárásról

szóló 2017. évi XC. törvény 845. § (4) bekezdés b) és c) pontjában szabályozott esetei ugyanakkor éppen hogy kifejezetten megnyitják a kártalanítási igényt azokban az esetekben is, amikor a terhelt bűnösségének megállapítását ugyan e jogorvoslatok nem érintik, azonban azok a jogerős ítéletnél enyhébb büntetés kiszabására, illetve a személyi szabadságok korlátozó büntetés kiszabásának mellőzésére vezetnek. Álláspontom szerint annak, hogy ezt az esetkört a szabálysértési kártalanítás nem öleli fel, aligha lehet elvi oka, hiszen abból, hogy mindenfajta törvénysértő szabadságkorlátozással okozott kár megtérítésére alapjogi igénye van a károsultnak, a büntetőeljárás kártalanításánál alkalmazott szélesebb jogosultsági kör következik.

26. Más-más összefüggésben, de az ügyben hozott mindkét bírósági ítélet megállapítja, hogy az Indítványozó a számára – a bíróságok szerint az ügyben igénybe nem vehető kártalanítás helyett – nyitva áll a kára megtérítésére a kártérítési igény érvényesítésének lehetősége a polgári jog általános szabályai szerint. Azt ugyanakkor, hogy ez jelen ügyben az alapjogi igény érvényesítésére, az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésének végrehajtására alkalmatlan, az ügy tényei és az ítéletek jogi érvelése is egyértelművé teszik. Az Indítványozó nincs abban a helyzetben, hogy meg tudja állapítani, hogy az ügyében eljáró önkormányzat, két járási hivatal és két szabálysértési hatóság közül melyiket milyen mértékben és mennyiben felróhatóan terheli felelősség abban, hogy a közérdekű munka végrehajtását az állam törvénysértő módon nem megfelelően adminisztrálta, a pontosan nem ismert tartalmú eljárási mulasztások és a kár mértéke közötti okozati összefüggés pedig bármely alperes által hatékonyan vitatható lenne. Az elsőfokú ítéletnek a jogerős ítélet által felülbírált indokolási elemei pedig jól mutatják, hogy az sem magától értetődő, hogy egyáltalán a kártérítési igény érvényesítéséhez elengedhetetlen – ugyanakkor kártalanítás esetében nem vizsgált – jogellenesség megállapítása sikeres lesz a bíróságok előtt önmagában attól, hogy az átváltoztatás törvényellenességét jogerős bírósági határozat állapította meg.
27. Márpedig azok az eljárási értelemben fennálló könnyítések, amelyeket felperesi oldalon a kártalanítási szabályok biztosítanak, nem valamiféle *ex gratia* kedvezményt jelenítenek meg a rendes magánjogi igényekhez képest, hanem éppen az alapjogi garancia lényegét adják: azt, hogy az állam mindig helytáll a polgár felé abban a kivételes esetben, ha nem tudta biztosítani, hogy a szabadságelvonás törvényes rendben történjen meg. A jogállami és az alapjogokat tiszteletben tartó állami működéshez egyszerre tartozik hozzá, hogy az eljárás magas hatékonysággal biztosítja, hogy senki ne töltsen le elzárással azt a szabálysértési bírságot, amit korábban már megfizetett vagy ledolgozott, az, hogy ha ez

mégsem sikerült, akkor nem ledarálja ennek a „szekrénytakarítás” során megtalált bizonyítékát, hanem hivatalból utólag is korrigálja a döntést, ahogy ez jelen ügyben történt, de emellett az is, hogy a törvénysértést az állam a lehetőségekhez mérten reparálja.

28. A jogellenes fogvatartásért az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. Cikk (5) bekezdése szerint is kártalanítás jár, a Szabstv. 133/A. §-a ennek a nemzetközi normának a hazai, törvényi szintű átültetését is jelenti. Az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése mellett ebből is következő minimális alapjogi elvárás tehát, hogy a törvénysértő fogvatartásért kártalanítást kell fizetni. Ezzel ellentétes a támadott ítélet, eképpen alaptörvény-ellenes.

ad (ii) az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelme

29. Az Indítványozó elkövetett egy elzárással nem fenyegetett szabálysértést, amelynél a kiszabható bírságnak a Szabstv. rendszerében az elzárásra való átváltoztatása ugyanúgy nem az önálló büntetése, hanem csak a feltétlen kikényszerítési garanciája, mint a büntetőeljárásban kiszabott pénzbüntetésnél a szabadságvesztésre való átváltoztatás vagy a közigazgatási bírság esetében az adók módjára való behajthatóság. Álláspontom szerint az őt ért hátrány – a törvényi feltételek hiányában végrehajtott elzárás – tekintetében az Indítványozó összehasonlítható helyzetben áll a Szabstv. alapján rendkívüli jogorvoslattal felülvizsgált elzárást letöltő személyek összességével mint homogén csoport tagjaival. Ebben az összevetésben álláspontom szerint már önmagában az is ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmával, tekintettel az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdésében foglalt alapjogkorlátozási szabályra is, hogy ha az eljárás megszüntetésére kerül sor, akkor jár kártalanítás, de egyéb, semmilyen más esetben nem. Sem szükségesnek, sem arányosnak nem tekinthető az a szabály avagy egy szabály olyan értelmezése, amely attól teszi függővé a törvénysértő fogvatartás kártalanítását, hogy az azt megállapító bíró döntés eljárásjogilag milyen eredményt tartalmaz: eljárás megszüntetést vagy egyebet. Mivel ráadásul jelen esetben nem az elkövetett cselekmény súlyához igazított büntetésről, hanem egy kiszabott pénzbeli szankció végrehajtását biztosító alapjogkorlátozásról van szó (ahol nem véletlen, hogy nem maga a bírság kiszabása, hanem csak az átváltoztatás maga van bírósági hatáskörben), ezért önmagában annak, hogy mi a bírságnak és az azt megalapozó szabálysértési felelősségnek a sorsa, nem lehet önmagában alapja hátrányos megkülönböztetésnek. Ezért az Indítványozónak okozott hátrány ebben a vonatkozásban egyéb helyzet szerinti alaptörvény-ellenes megkülönböztetést valósít meg.

30. Az Indítványozóval szembeni hátrányos megkülönböztetést emellett egy szűkebb szinten, az Indítványozónak az adminisztratív okokból téves átváltoztatás hatálya alá került személyek homogén csoportján belüli helyzete alapján is kérem megvizsgálni. Ahogy ugyanis azt az ítéleti tényállás is pontosan rögzíti, a pénzbírságból átváltoztatott elzárás esetében mindig rendelkezésre áll az a lehetőség, hogy a bírságot az érintett az elzárás elkerülése érdekében megfizeti. Minthogy napi ötezer forintért egy adminisztratív tévedés miatt kevesen vonulnának önszántukból büntetésvégrehajtási intézménybe, az Indítványozóéhoz hasonló helyzetben a bírság megfizetése a letöltött közérdekű munkára való sikertelen hivatkozás esetén az érintettek döntő többsége számára ésszerű megoldásnak tűnne az elzárás letöltéséhez képest. Ugyanakkor aki megfelelő anyagi forrás híján nem tudja megfizetni ebben a helyzetben a bírságot, annak ez az ésszerű választás nem áll rendelkezésre. Márpedig – és ezt döntőnek tartom ennél az összehasonlításnál – a Szabstv. a törvénysértő elzárással ellentétben a törvénysértően megfizettetett szabálysértési bírság visszafizetését akkor is biztosítja, ha az eljárás megszüntetésére nem került sor. Ha az Indítványozó a bírságot meg tudta volna fizetni az általa vitatott átváltoztatásról értesülve, akkor nemcsak az elzárást nem töltötte volna le, hanem a Szabstv. 133/B. §-a alapján a megfizetett bírság visszafizetésére is igényt tarthatott volna, hiszen ehhez elég lett volna a rendelkezés (1) bekezdése alapján az átváltoztatásról szóló határozat visszavonása vagy módosítása is. Így tehát a jogerős ítélet az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmával azért is ellentétes, mert az Indítványozóval teljesen azonos eljárási helyzetbe kerülő (a szabálysértési határozatban foglalt kötelező korábbi végrehajtása ellenére átváltoztatással érintett) személyek csoportján belül számára hátrányt okozott azáltal, hogy őt elzárja az anyagi kompenzációtól, míg azok számára, akik a bírságot az elzárás elkerülése érdekében a követelés alaptalanságának ismeretében is befizetik, nyitva áll a Szabstv. 133/B. §-a alapján az utólagos kompenzáció lehetősége. Ezért az Indítványozónak okozott hátrány ebben a vonatkozásban egyéb helyzet szerinti alaptörvény-ellenes megkülönböztetést valósít meg, ami a megkülönböztetés alapjához kötődő pénzügyi teljesítési képességre tekintettel egyben nyilvánvalóan vagyoni helyzet szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetésre is vezet.

IV. Az indítvány érdemi indokolása az Abtv. 26. § (1) bekezdésén alapuló kérelem vonatkozásában

Az Indítványozó álláspontja szerint ugyan az ügyben az alapjog sérelmére a támadott határozat vezet, de ez szorosan összefügg természetesen az alkalmazott jogszabály tartalmával, amelynek

nyelvtani értelmezése, illetve az alkotmányossági szempontokat is figyelembe vevő kiterjesztő értelmezés határozott elutasítása alapot adott az ítéleteknek megfelelő álláspont kialakítására. Mindezek alapján a 133/A. § (1) bekezdésének megsemmisítését az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a jelen indítvány III. pontja szerinti tartalmi alkotmányossági szempontok alapján kérem.

*

Mindezek alapján kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Fővárosi Törvényszék ítéletét – a Pesti Központi Kerületi Bíróság 36.P.86.109/2021/10/1. szám alatt hozott elsőfokú ítéletére is kiterjedő hatállyal – semmisítse meg, valamint a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 133/A. § (1) bekezdését semmisítse meg.

Az Indítványozó nem kéri az Abtv. 52. § (5) bekezdés alapján adatai zárt kezelését.

Budapest, 2022. május 6.

dr. T. Tóth Balázs
az Indítványozó jogi képviselője

